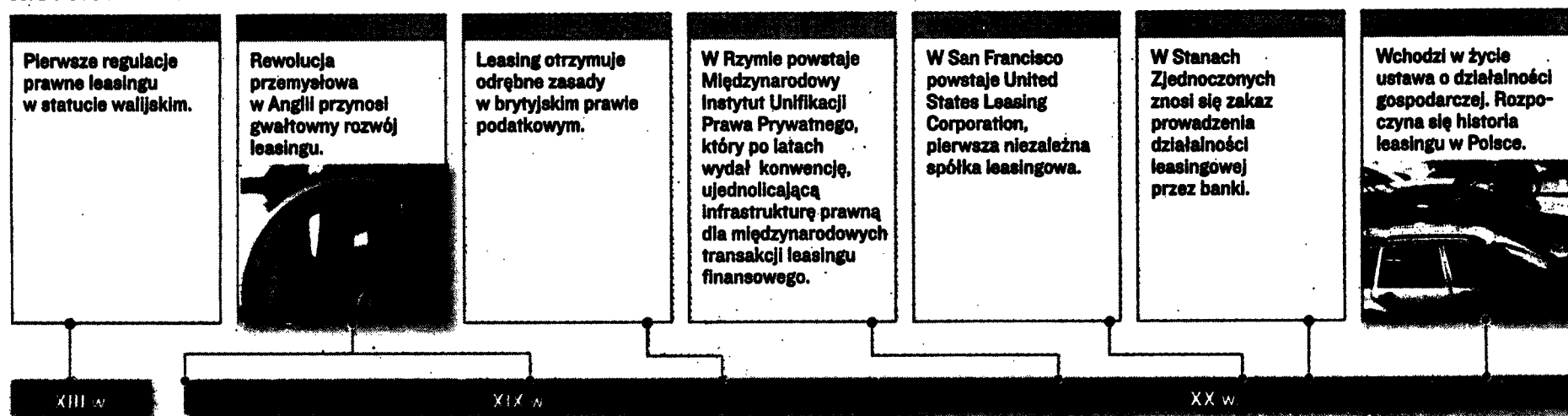

HISTORIA LEASINGU

Historia Geneza leasingu sięga cywilizacji starożytnych

Nowość, ale tylko w

DUŻO SIĘ ZMieniŁO Konstrukcja pierwszych transakcji leasingowych w Polsce z 1989 r. bardziej przypominała umowę dzierżawy lub umowę sprzedaży na raty — mówi dr Katarzyna Dąbrowska-Gruszczyńska z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

fol. Marek Wiśniewski

Leasing rozwinął się w Anglii i USA w XIX wieku. W Polsce zaistniał znacznie później, bo dopiero w latach 90. ubiegłego stulecia.

Za pierwowzory dzisiejszego leasingu uznaje się zawierane pięć tysięcy lat temu w starożytnych cywilizacjach Egiptu i Mezopotamii umowy najmu i dzierżawy. Podobne umowy zawierano w państwie Sumerów. Prawne regulacje, dotyczące tych kwestii, znalazły się w Kodeksie Hammurabiego z około 1750 r. p.n.e. oraz w przepisach prawa starożytnej Grecji i Rzymu.

— W Wielkiej Brytanii do końca XVIII w. dominował leasing nieruchomości: gruntów i budynków. Jedną z pierwszych regulacji prawnych leasingu był Statut walijski z 1284 r. Gwałtowny rozwój tej formy finansowania inwestycji nastąpił w okresie rewolucji przemysłowej w Anglii w I połowie XIX w. Leasing stał się sposobem uzyskiwania środków produkcji oraz transportu kolejowego. Czas trwania umowy leasingowej równał się wtedy najczęściej okresowi ekonomicznego życia środków trwałych — wyjaśnia dr Katarzyna Dąbrowska-Gruszczyńska z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Pod koniec XIX stulecia umowy leasingowe umożliwiały zakup przedmiotu transakcji po zakończeniu okresu leasingu, za cenę rynkową, obowiązującą w momencie wygaśnięcia umowy. Do 5-8 lat skrócił się okres leasingu. Jedną z przyczyn tych zmian mogła być ustawa o spółkach akcyjnych, zapewniająca swobodę tworzenia i rozwijania spółek kapitałowych. Spółki te oferowały znacznie elastyczniejsze warunki transakcji i zaczęły wypierać drobnych inwestorów, oferujących leasing środków produkcji i transportu. W 1878 r. leasing maszyn, urządzeń i zakładów przemysłowych był transakcją znaczącą gospodarczo i ustalono dla niego odrębne zasady w prawie podatkowym.

United States of Leasing

Podobnie leasing rozwijał się w Stanach Zjednoczonych. Po okresie dominacji nieruchomości przedmiotami umów stawały się coraz częściej środki transportu. Przełomem w rozwoju leasingu było ożywienie gospodarcze, po zakończeniu II wojny światowej. Rynek kre-

dytów nie zaspokajał popytu, a możliwości dokonywania odpisów amortyzacyjnych były niewielkie.

Przełom instytucjonalny nastąpił w 1952 r., kiedy w San Francisco powstała United States Leasing Corporation, pierwsza niezależna spółka zajmująca się wyłącznie działalnością leasingową. Leasing pośredni był stosowany głównie przez przedsiębiorstwa, mające obniżoną zdolność kredytową. Producenci dóbr inwestycyjnych korzystali z leasingu bezpośredniego. Była to dla nich dodatkowa forma zbytu i marketingu.

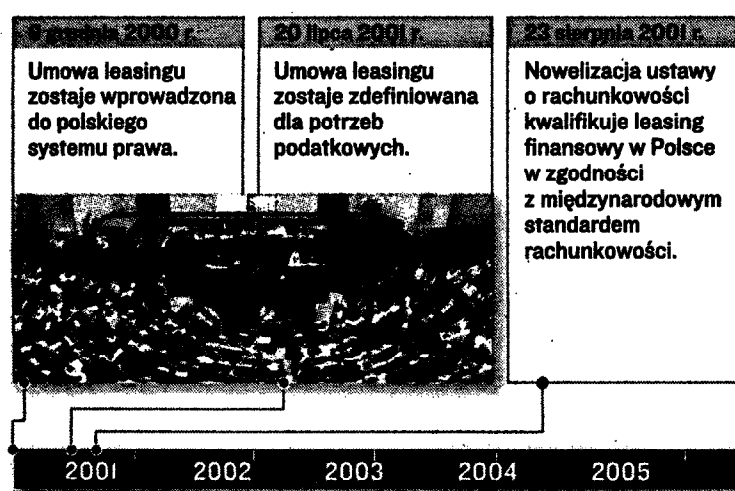
— W 1962 r. w Stanach Zjednoczonych zniesiono zakaz prowadzenia działalności leasingowej przez banki. Było to kolejnym ważnym momentem w rozwoju branży. Leasing stał się przedmiotem działalności banków, firm ubezpieczeniowych, funduszy powierniczych i fundacji. Rosnąca konkurencja doprowadziła do specjalizacji leasingodawców oraz powstania nowego zawodu — brokerów leasingowych, których rola polegała na pomaganiu przedsiębiorcom w wyborze najlepszej oferty leasingowej — podkreśla dr Katarzyna Dąbrowska-Gruszczyńska.

W 1988 r. przyjęto konwencję, która ujednoliciła infrastrukturę prawną dla międzynarodowych transakcji leasingu finansowego.

Leasing w Polsce

Do momentu wejścia w życie ustawy z 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej oraz działalności gospodarczej z udziałem podmiotów zagranicznych, umowy leasingu zawierano w Polsce bardzo rzadko. Konstrukcja pierwszych transakcji z 1989 r. bardziej przypominała umowę dzierżawy lub sprzedaż na raty niż powszechnie stosowaną dziś umowę leasingową. Dlatego za właściwy początek leasingu w Polsce należałoby uznać przełom 1990 i 1991 r. W tym czasie bodźcem do powstawania firm leasingowych, niezwiązanych z bankami, były przepisy podatkowe, zwalniające na 3 lata od podatku dochodowego podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Przepis ten zniesiono w 1997 r.

— Na początku lat 90. rozwój rynku napędzał leasing samochodów osobowych. Dla firm był to sposób na obniżenie zobowiązań podatkowych. Jednak duże zmiany w prawie podatkowym, które nastąpiły w 1993 r., sprawiły, że ten typ leasingu stał się nieopłacalny. W 2001 r. leasing samochodów oso-

Polsce

bowych stanowił w Polsce poniżej 1 proc. transakcji. Było to zjawisko wyjątkowe w Europie – zauważa dr Katarzyna Dąbrowska-Gruszczyńska.

W połowie lat 90. rozwojowi leasingu sprzyjała koniunktura w sektorze transportu ciężarowego. Ponadto przepisy prawne umożliwiały kwalifikowanie samochodów osobowych jako ciężarowe poprzez montaż kratki, tworzącej przestrzeń ładunkową. W ten sposób auta osobowe osiągnęły dominującą pozycję w strukturze leasingu, choć w myśl przepisów były one ciężarówkami.

Lata 2000 i 2001 stały pod znakiem bankructw firm leasingowych.

– Po kilku spektakularnych upadkach w roku 2000 Związek Banków Polskich zaostrzył kryteria i warunki refinansowania operacji leasingowych przez banki działające w Polsce. Spowodowało to kolejne bankructwa i załamanie rynku leasingowego w naszym kraju – mówi dr Katarzyna Dąbrowska-Gruszczyńska.

Od roku 2002 Ministerstwo Finansów w sposób wyraźny poprawiło warunki leasingu samochodów osobowych. Efekt? Wyraźny wzrost wartości zawieranych umów dotyczących aut ze 187 mln zł w 2001 r. do 626 mln zł w 2002 r.

Regulacje prawne

Ze względu na brak definicji umowy leasingowej w polskim prawie, do 2000 r. była to umowa nienazwana. Brak tej regulacji powodował odmienne interpretacje umów leasingu przez poszczególne urzędy skarbowe, a także Naczelny Sąd Administracyjny. Umowa leasingu została wprowadzona do polskiego systemu prawa ustawą z 26.07.2000 r. (DzU nr 74, poz. 857) o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, która weszła w życie 9 grudnia 2000 r.

– Przedmiotowa zmiana stanowiła odpowiedź ustawodawcy na utartą w latach 90. praktykę zastępowania umowy leasingu umową nienazwaną na wzór umowy najmu lub dzierżawy, stosowaną zwłaszcza przez banki i tzw. firmy finansujące. Umowę leasingu postanowiono objąć w ramy prawne – mówi Michał Wysocki, radca prawny w kancelarii Wysocki i Partnerzy.

Następstwem uregulowania umowy leasingu w kodeksie cywilnym była konieczność dokonania zmian w prawie podatkowym. 20 lipca 2001 r. została uchwalona przez Sejm ustawa o zmianie

ustaw o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku dochodowym od osób prawnych, a także o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym. Treścią noweli były uregulowania dotyczące opodatkowania podatkiem dochodowym stron umowy leasingu.

– Należy podkreślić, że przepisy ustawy znajdują zastosowania do umów leasingu zawartych po dniu jej wejścia w życie. Specyficzną cechą ustawy było wprowadzenie od 9 grudnia 2000 r. do 30 września 2001 r. okresu przejściowego. Umowy zawarte w tym okresie podlegają z punktu widzenia prawa cywilnego nowej regulacji zawartej w kodeksie cywilnym, a jednocześnie przepisom podatkowym z tego okresu – wyjaśnia Michał Wysocki.

Trzecim etapem prawnego regulowania podstaw umowy leasingu w Polsce była nowelizacja ustawy o rachunkowości z 23 sierpnia 2001 r., która weszła w życie 1 stycznia 2002 r. W ustawie tej dodano nowy rozdział poświęcony problematyce umowy leasingu.

Zmiany w warunkach działania branży przyniosła akcesja Polski do Unii Europejskiej. Od 1 maja 2004 r. umowy leasingu finansowego podlegają opodatkowaniu z góry, czyli leasingodawca jest zobowiązany wystawić fakturę, która wykaże całą wartość umowy.

W 1994 r. powstała Konferencja Przedsiębiorstw Leasingowych (od 2003 r. Związek Przedsiębiorstw Leasingowych). Jest to związek pracodawców, powołany do reprezentowania interesów firm członkowskich. Zrzesza 33 firmy leasingowe, reprezentujące około 90 proc. rynku leasingu w Polsce.

Bartosz Dyląg

b.dylag@pb.pl • 022-333-99-99

13,8

mln zł ■ Taka jest szacunkowa wartość netto ruchomych środków trwałych wyleasingowanych w Polsce w 2005 roku...

10%

■... a taki jest przybliżony udział leasingu w finansowaniu inwestycji w Polsce.